

TITULUS XI.

DE ZELO ANIMARUM ET CARITATE CHRISTIANA

CAPUT I.

De vitis extirpandis.

747. Omnes Dei ministri vitiorum extirpationi, per prudentes et assiduas exhortationes et opportunas correctiones, totis viribus incumbant, memores gravissimi moniti Spiritus Sancti ad animarum rectores: *Si me dicente ad impium: Impie, morte morieris: non fueris locutus, ut se custodiat impius a via sua: ipse impius in iniquitate sua morietur: sanguinem autem eius de manu tua requiram* (Ezech. xxxiii. 8). Praesertim igitur parochus, concionator et confessarius in omni patientia errantes ad viam virtutis reducere satagat, unumquemque admonens diversa exhortatione, iuxta professionem morumque qualitatem, scilicet ut praenoscat quid, cui, quando vel quomodo proferat.

748. Ingemiscimus ob ruinam multorum, qui a recto tramite recedentes et erroribus decepti, concupiscentiae carnis, concupiscentiae oculorum ac superbiae vitae, quae in mundo sunt, inserviunt. Sed detestamur in primis *spiritum illum inobedientiae*, qui hodie sub specie libertatis aut independentiae longe lateque diffusus,

nullis legibus teneri, nulli auctoritati parere, nemini subesse, sed dumtaxat sibi metipsi, id est corruptae naturae servire vult. Unde et deplorandus ille religionis neglectus, qui, sicut privatis spiritualis damni, ita humanae societati perturbationis et discriminis praecipua est causa. Sedulo igitur curandum est, ut haec effraenata rerum materialium et independentiae libido, circa religionem indifferentia et negligentia, quae, veluti lethale contagium, sub fucato urbanitatis et progressus nomine, civitates non paucas infecit, a populis nostris omnino depellatur. Triste namque videre est tot homines adeo oblitos praecipuorum religionis officiorum, ut hoc unum solemne habeant, divitias inhiare, easque praeter modum cumulare, in vitae huius commodis et luxu diffuere, atque id, quod sensus delectat, unice quaerere.

749. Inde sponte sua dimanant *fraudes et latrocinia*, aliaque horrenda crimina contra iustitiam, quorum remissio impossibilis est, nisi, praeter poenitentiam animi, accedat et restitutio, in re vel in voto facienda. Inde speciatim *usurae* crimen, quo multi etiam ex illis qui honorabiles ac honesti cives haberi volunt, foedantur: quodque utriusque Testamenti pagina condemnatur; cuius criminis reos eorumque haeredes restitutioni prave perceptorum lucrorum obnoxios declaramus cum Sancta Matre Ecclesia.

750. Nihil igitur in mutuo vi mutui accipi potest ultra sortem principalem. Et neminem latere potest obligatio, qua multis in casibus tenemur simplici ac nudo mutuo aliis succurrere, ipso praesertim Christo Domino dicente: *Volenti mutuari a te ne avertaris* (Matth. v. 42). Quod si mutuanti lucrum cessare aut damnum emergere aut periculum imminere amittendae

sortis vel assumendi insolitos labores pro eiusdem sortis recuperatione contingat, horum quidem compensatio repeti potest, dummodo re ipsa titulus aliquis ex istis concurrat, et nihil amplius quam vere ille postulat, exigatur ¹.

751. Auctarium ultra sortem percipientes titulo legis civilis non sunt inquietandi, quousque Sancta Sedes definitivam decisionem emiserit, cui parati sint se subicere, ut pluries declaraverunt Sanctum Officium et Sacra Poenitentaria. Tuta conscientia acquiri possunt nomina seu actiones viarum ferrearum similiumque societatum aut arcarum publicae utilitati inservientium; dummodo eas nullum habere propositum finem illicitum et quomodolibet suspectum constet ². Quoad casus particulares, prae oculis habeantur decreta Sanctae Sedis, necnon sententiae probatorum auctorum.

752. Etsi nostro tempore plures sint modi collocandi tuto atque utiliter pecuniam, adeo ut vix aut ne vix quidem detur casus pecuniae vere iacentis, de qua nempe nulla ratio aut lucri cessantis aut damni emergentis sit habenda, nihilominus usurae peccatum nullo modo ab hodierna societate exulavit; immo, quod maxime dolendum est, undique debacchatur et grassatur, sive dum pauperes et vere indigentes iugulantur, sive dum pauci iniustus mediis et praetextibus fraudulentisque artibus enormia lucra sibi comparant ³. Ad huiusmodi mala de medio tollenda, desiderandum est, ut pii fideles, adhibitis Episcopi consilio et mediis opportunis, Montes Pietatis instituant, statutis scripto redactis: qua in re prudentissime procedant Episcopi, ne, speculatorum

¹ Cfr. Synod. Dioec. Ostien. et Velitern. an. 1892, p. 4. art. 12.

² Ibid.

³ Ibid.

fraudibus decepti, alieno aere graventur praefatorum Montium Pietatis moderatores et curatores.

753. Ex effraenata voluptatum et divitiarum libidine proderunt abusus gravissimi, qui in *ludo* immoderato notantur; de quo S. Isidorus merito scripsit: « *Ab hac arte fraus et mendacium atque periurium nunquam abest, postremo et odium, et damna rerum* »¹. Quot enim cernuntur miserimi cuiuslibet conditionis homines, qui ludo dediti integrae fortunae brevi tempore iacturam faciunt, familiam aerumnis immergunt, et ipsi in omni flagitiorum genere volutantur!

754. *Ebrietatis* vitium damnat sana ratio, cum hanc opprimat, hominem de statu morali deiciat et ad conditionem brutorum redigat; damnat religio, quae hominem ad imaginem Dei formatum docet; damnant tristes sequelae: egestas, matura senectus et mors, et, quod horrendum est, infelix aeternitas, cum scriptum sit: *Nolite errare... neque ebriosi regnum Dei possidebunt* (1 Cor. vi. 10). Quare Parochos in Domino monemus, ut non solum verbo ab hoc vitio fideles arceant, sed ut etiam per opportuna media, invocato etiam per Episcopos, quoties id expedire iudicaverint, civilis potestatis adiumento, ebriosos efficaciter inducant ad meliorem frugem; et insuper totis viribus foveant nobiles et utiles labores virorum bonae voluntatis pro extirpatione huiusmodi pessimi vitii.

755. *Luxuria*, quae a S. Bonaventura maior mercatura diaboli dicta est, totis viribus fugienda est et a populis nostris apostolico zelo propulsanda. Multa divinae animadversionis exempla in sacris litteris prodita sunt ad deterrendos a nefario hoc vitio homines, ut

¹ Etymolog. I. 18. c. 68.

Sodomae et reliquarum finitimarum urbium interitus; Israelitarum, qui fornicati sunt cum filiabus Moab in deserto, supplicium; Beniamitarum delictio. Qui vero immaturam mortem effugiunt, intolerabilibus doloribus ac poenarum cruciatibus, quam saepissime, plectuntur. Nam mente caeci, quae poena gravissima est, ita fiunt, ut neque Dei, neque famae, neque dignitatis, neque filiorum, denique vitaeque suae rationem habeant: hocque pacto adeo nequam et inutiles fiunt, ut nihil grave committi eis debeat, et ad nullum fere officii munus idonei sint¹. Infelices igitur sunt in vita omnes impudici, sed post mortem infelicissimi, in aeternum maledicti et aeternis inferni cruciatibus addicti. *Fornicatio autem, et omnis immunditia... nec nominetur in vobis* (Ephes. v. 3). *Neque fornicarii... neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores... regnum Dei possidebunt* (1 Cor. vi. 9, 10).

756. Deploranda et damanda longe lateque diffusa fornicationis infectio, sed foedissima praesertim *concupinatus* pestis, quae tum publice tum privatim serpens, tam in magnis civitatibus, quam in rusticanis pagis, non paucos cuiuslibet conditionis homines ad aeternum interitum ducit. Infaustissima quidem futura erit prolium ex infelici huiusmodi nexu progignendarum religiosa educatio et moralis existimatio. Timorem pariter et terrorem ingerit tam atrox plaga omnis religiositatis, omnis honestatis et verae civilitatis destructiva! Ideo etiam miseranda concubinariorum conditio, quia in coeno impudicitiae obvoluti, difficillime ex corde convertuntur, quia facti periculosissima petra scandali et multorum scandalorum causa, difficillime Deo, homi-

¹ Catech. Rom. de VI praec. Decalogi, n. 10.

nibus et Ecclesiae satisfacere volunt. Igitur, animarum rectores, in visceribus misericordiae, errantes huiusmodi oves quaerant, et ad Christi ovile reducant; nullisque perterriti difficultatibus, et in Deo spem suam collocantes, de nullius peccatoris salute desperent, sed ardentissimo zelo de omnium peccatorum conversione solliciti sint. Unde, adhibito consilio proprii Episcopi, planam conversionis viam praeparare studeant, et quoties per legitimum matrimonium scandala e medio tolli possint, libenter temporalia commoda et iura remittant, ut animas Deo lucentur, prolesque legitimetur iuxta normas a probatis auctoribus traditas.

757. Nec minori zelo de conversione adulterorum solliciti sint parochi et confessarii, cum illorum sors temporalis et aeterna omnino miseranda haberi debeat. De quibus adulteris Tridentina Synodus dixit: « Grave peccatum est homines solutos concubinas habere, gravissimum vero, et in huius magni sacramenti (Matrimonii) singularem contemptum admissum, uxoratos quoque in hoc damnationis statu vivere, ac audere eas quandoque domi etiam cum uxoribus alere et retinere »¹.

758. Reprobamus parentum incuriam, qui natis suis plenam conversationis cum personis alterius sexus licentiam concedentes, intemeratae pudicitiae virtutem contra pericula non satis praemuniant, praematuram futurorum sponsorum designationem non inhihent, atque amorem castitatis in eorum cordibus non firmant ac fovent. Eadem de causa, non minori reprobatione dignos declaramus promotores et fautores chorearum puerorum, vulgo *Bailes infantiles*; et gravissime in Domino

¹ Conc. Trid. sess. 24. cap. 8 de ref. matrini.

monemus parentes ne proprios filios tanto periculo exponant; quamvis *ad excusandas excusationes in peccatis* praetextus plurimi exhibeantur, qui honestatis speciem habere videntur. Similiter improbamus intolerabilem abusum accedendi ad publica balnea haud servata modestiae lege, vel in locis ubi non habetur debita separatio inter personas diversi sexus; et graviter queramus conscientiam eorum omnium, qui tenentur tam periculosam corruptelam, christianae circumspectioni, immo et ipsi naturali honestati contrariam, impedire, et non impedire, aut etiam permittunt.

759. Turpiloquium autem, imagines et scripta, cantilenas et theatrales repraesentationes, choreas et spectacula inhonesta, minus honesta vel periculosa, omnino damnamus; et a via salutis aeternae deviasse dicimus parentes, qui hac in re vel pravo exemplo, vel incuria in filiis corrigendis aut ab huiusmodi periculis efficaciter avertendis, tantarum iniquitatum complices et fautores existunt.

760. Negligentia officiorum religionis et morum corruptio *suicidia* multiplicant, *duella ac homicidia*. Suicidae in laqueum diaboli incidentes, gravissimam iniuriam Deo auctori vitae ac Domino irrogant, semetipsos exponunt manifesto et immediato aeternae damnationis periculo, cognatis et notis diram afflictionem et proximo perniciosum exemplum praebent, propriumque nomen et memoriam foedissima infamiae nota deturpant.

761. Nec dissimilis est *duellantium* conditio, immo maioris infamiae nota damnantur. *Detestabilem* igitur *ac divina naturalique lege damnatum duellorum abusum, a barbaris gentibus atque superstitionis, non sine ingenti corporum animarumque clade, in Christianam rempu-*

blicam, auctore diabolo invecum ¹, execeramus et damnamus; et monemus omnes fideles excommunicationi Romano Pontifici reservatae subiaccere « duellum perpetrantes, aut simpliciter ad illud provocantes, vel ipsum acceptantes, et quoslibet complices, vel qualemcumque operam aut favorem praebentes, nec non de industria spectantes, illudque permittentes, vel quantum in illis est, non prohibentes, cuiuscumque dignitatis sint, etiam regalis et imperialis » ².

762. Horrendum *homicidii* crimen, quod et multorum vitiorum effectus esse solet, gravissime Deum offendit, Deique et reipublicae iura quam maxime laedit et homini iniuriam in temporalibus infert maximam; immo non raro causa efficitur irreparabilis animae ruinae.

CAPUT II.

De varia personarum conditione.

763. Archiepiscopi et Episcopi in hoc Plenario Concilio in Urbe congregati, supremis Rerumpublicarum Americae Nostrae Latinae Moderatoribus et Rectoribus gratulantur, quod religionis et patriae decoris solliciti, eorum Romam itineri positive faverint. Laeto hoc et fausto initio, sibi et omnibus Latino-Americanis Nationibus fidelissimam auspicantur unionem, tum utriusque potestatis civilis et ecclesiasticae, cum omnium inter se Latino-Americanarum Nationum, in perpetua integritate et christiana libertate singularum, ut sarta tecta semper permaneant totius Americae Latinae civilia et religiosa Instituta in filiali erga Catholicam Ecclesiam devotione,

¹ Bened. XIV. Const. *Delestabilem*, 10 Nov. 1752.

² Pius IX. Const. *Apostolicae Sedis*, 12 Octob. 1869.

et in unitate catholicae et apostolicae fidei ad veram populorum prosperitatem.

764. Ad publicae rei incrementum necessarium omnino est, ut debitus servetur ordo. Nonnisi religiosa disciplina, cuius interpret et custos est Ecclesia, efficaciter componere invicem potest et coniungere superiores et subditos, utrumque videlicet personarum ordinem ad officia mutua revocando. Hinc omnes et singulos Magistratus hortamur, ut constantes sint et fideles iustitiae administri; populos autem ut debitum illis obsequium praestent, legitime constitutis legibus pareant, pacemque publicam omnes in caritatis vinculo servent et tueantur.

765. Speciatim vero ad opifices quod attinet, eos in Christo Iesu monemus, ut omnes et opifices et domini, tum iustitiae, tum caritatis leges religiose observent. Illi nihil in damnum et detrimentum dominorum moliantur et dominorum iura tueantur; isti vero debitam illis solvant mercedem, sufficientem nimirum ad eorum congruam sustentationem et proportionatam impensò labori, secundum varias temporum et locorum, personarum et rerum circumstantias; ac necessitatibus etiam pro viribus prospiciant familiarum eorundem operariorum, secundum rectum caritatis ordinem. Minorum item partes sunt efficere ut idoneo temporis spatio pietati vacet opifex: non hominem dare obvium lenociniis corruptelarum illecebrisque peccandi, neque ullo pacto a cura domestica parsimoniaeque studio abducere ¹.

766. Patres Concilii Plenarii, ardentibus illo caritatis igne, quem Dominus Noster Iesus Christus venit mit-

¹ Cfr. Encycl. Leonis XIII *Rerum novarum*, 15 Mali 1891.

tere in terram, Praecones Evangelii vehementissime hortantur, ut sacras missiones, maiore semper ardore, continuare velint apud reliquias illas infidelium tribuum, quae in umbra mortis adhuc miserabiliter iacent, ut omnes tandem aborigines nostri ad lucem perveniant veritatis et christianae urbanitatis. Digni sane munere apostolico, qui scilicet maiorum exemplo vitae commoda et incolunitatem, immo et vitam ipsam, si salus ovium errantium id postulaverit, pro Christi signo amplificando ponere non dubitent, ut omnes tandem Iesu Christi fidei et obedientiae auspicio subiiciantur.

767. Advenarum etiam conditioni prospicientes, optamus, ut catholicae virorum et matronarum societates magis magisque excitentur, illae in primis quae temporali et maxime spirituali ipsorum necessitati auxilio esse possint, et quorum etiam cura praecipua sit invigilare ne miseri advenae ex malitia impiorum et seductorum hominum decipiantur. Dolentes enim intelligimus advenas saepe nimiam praestare fidem hominibus flagitiosis, qui immodicas opes et promissa iactant ingentia: quod, re deinde pro votis non succedente, ipsos in maiores coniecit angustias et difficultates.

768. Igitur, si tot advenae, rite in fide catholica instituti, fallacias seductorum fugiant et eiusdem catholicae fidei praescripta rite servant, non solum nihil ex eis detrimenti regiones nostrae capere possunt, verum etiam non exiguae utilitati, et publico et privato bono esse possunt: tunc enim et amico foedere cum catholicis nostris in verae fidei professione coniuncti, fortiores in dies evadent populi nostri contra insidias inimicorum avitae religionis et christianae urbanitatis, sive ab exteris veniant regionibus, sive apud nostrates pestilentiae sedem fixerint.

769. Ad christianum tutamen omnium operariorum contra praefatas insidias, quibus ad socialismum etiam pedetentim adducuntur, magnopere commendamus institutionem sodalitatum, vulgo « *Circulos Catholicos de Obreros* », quae regantur iuxta statuta a singulis Ordinariis, seu melius ab Episcopis uniuscuiusque Provinciae Ecclesiasticae praescribenda, servata in unaquaque regione unitate directionis centralis, uti vocant, et uniformitate agendi rationis, ut vires operariorum unitae sub tutela et paterna sollicitudine Episcoporum fortes et efficaces efficiant christianos eorundem operariorum conatus ad impiorum et vaforum fraudes devitandas. Quem in finem, directores spirituales huiusmodi *Circulorum* prudenter et constanter operarios ad pietatem et Sacramentorum frequentiam mediis opportunis trahere curent.

CAPUT III.

De sacris missionibus apud infideles.

770. Infidelium tribus, ad civilem vitae cultum evangelica praedicatione revocari curare, omnium est gravissimum officium, quo ecclesiastica et civilis auctoritas constringitur: id vero assequi aliquando, maximum inter omnia bonum, secum afferens religiosae et politicae societatis amplificationem et incrementum¹.

771. Neque Episcopi, neque parochi, qui in propriae iurisdictionis territorio existere sciunt Indos nondum ad fidem conversos, proprio pastoralis officio satisfacerent, si solis fidelibus intenti, illos ab infidelitatis

¹ Cfr. Conc. Prov. Quitense II. an. 1869, decr. 3.

tenebris eruere et ad Christum vocare non studerent; si, cum possint, de baptismo parvulorum vita periclitantium haud solliciti forent; si ad tantum opus auxilium et iuvamen aliorum sacerdotum et religiosarum Congregationum utriusque sexus opportune non implorarent. Ideo Episcopi serio perpendant illa SS. D. N. Leonis XIII verba: « Si quos ergo noveritis divinae gloriae studiosos et ad sacras expeditiones suscipiendas promptos et idoneos, his addite animos, ut, explorata compertaque voluntate Dei, non acquiescant carni et sanguini, sed Spiritus Sancti vocibus obtemperare festinent. A reliquis autem sacerdotibus, a religiosorum virorum utriusque sexus ordinibus, a cunctis denique fidelibus curae vestrae conceditis, magnopere contendite, ut, numquam intermissis precibus, coeleste auxilium satoribus divini verbi concilient... Precationi supplicii eleemosyna accedat, cuius quidem ea vis est, ut vel loco dissitos et alienis curis distentos apostolicorum virorum adiutores, eorumque cum in laborando tum in bene merendo socios efficiat... Revera, si, ipso Iesu Christo auctore, non perdet mercedem suam qui uni ex minimis eius poculum dederit aquae frigidae, amplissima profecto merces illum manebit, qui, insumpto in sacras missiones aere vel exiguo, precibusque adiectis, plura simul et varia caritatis opera exercet, et, quod divinorum omnium divinissimum sancti Patres dixerunt, adiutor fit Dei in salutem proximorum »¹.

772. Quoniam, teste experientia, maximum impedimentum propagationi fidei inter infideles est ignorantia linguarum, quibus ipsi utuntur, curandum est omnino

¹ Leo XIII. *Encycl. Sancta Dei civitas*, 3 Dec. 1880.

ut sacerdotes ad eorum conversionem destinati, vel qui paroecias regunt in quorum territorio vel locis vicinioribus existunt infideles, linguam respectivae tribus adiscant. Cum autem nonnulli gravitatem huius obligationis haud intelligere videantur, eos monendos volumus hisce verbis S. Congregationis de Propaganda Fide: « Cum enim fides, docente Apostolo, per auditum sit, auditus per verbum Christi, nemo autem credat, nisi audiat praedicantem, necesse est hunc eo uti sermone, quem auditores probe noverint et intelligant. *Nisi enim*, ait Apostolus Paulus (1. Corinth. xiv. 9), *vos per linguam... manifestum sermonem dederitis, quomodo scietur id quod dicitur? Eritis enim in aëra loquentes. Tam multa, ut puta, genera linguarum sunt in hoc mundo: et nihil sine voce est. Si ergo nesciero virtutem vocis, ero ei, cui loquar, barbarus; et qui loquitur, mihi barbarus...* Quare nihil crebrius atque instantius ab Apostolica Sede desideratum est, expetitur, iussum, quam, ut Missionarii tempestive addiscerent et probe callerent linguas, quibus populi ab ipsis erudiendi uti consueverunt »¹.

773. Scholae pro Indis baptizatis erigendae facillimum praebebunt adiumentum sacerdotibus et religiosarum familiarum sodalibus ad linguas Indorum infidelium addiscendas. Sed, praeter huiusmodi scholas, aliae, servatis iisdem normis, erigendae sunt in territorio ipsorum infidelium vel in civitatibus seu locis vicinioribus, ad quae commercii causa accedunt, ut in ipsis pueri infidelium vel neo-conversorum in fide et humanis literis rite instituantur, et planior reddatur praxis lin-

¹ Litt. *Encycl. S. C. de Prop. Fide* 22 Iulii 1883, ad Praef. Mission. (Coll. P. F. n. 327).

guae regionis sacerdotibus et religiosis sodalibus Indorum conversioni addictis.

774. Ad tollendos abusos, decretis et instructionibus Sanctae Sedis contrarios, in regionibus nostris passim irreperentes, circa conversionem et christianam institutionem Indorum, praesertim vero circa instructionem christianam adultorum, et baptismum puerorum parentes habentium infideles, commendamus omnibus Episcopis, Seminariorum professoribus et sacerdotibus conversioni Indorum quomodolibet addictis, assiduam lectionem decretorum et instructionum eiusdem Sanctae Sedis circa hanc gravissimam rem ¹.

CAPUT IV.

De piis Sodalitibus.

775. Laudatissimus in Ecclesia inolevit usus sodalitatum piarum, ut nimirum fideles, spiritualium communionem sacramentorum et bonarum exercitiis virtutum fortius quam carnalibus vinculis unirentur, ac per mutua caritatis officia experirentur *quam sit bonum et quam iucundum habitare fratres in unum*. Quoniam igitur fideles omnes, societatibus huiusmodi adscriptos, oportet animae suae necessitatibus consulere; id unum studeant semper, *servare unitatem spiritus in vinculo pacis* (Ephes. iv. 3), ab omni discordiarum occasione abhorrentes, ut verbo Dei audiendo sedulo assistant, Poenitentiae sacramentum frequentent, et Sanctissimae

¹ Haec documenta habentur praesertim in opere, cui titulus: *Colleganea S. Congregationis de Propaganda Fide, seu decreta, instructiones, rescripta pro apostolicis Missionibus*, Romae in typographia Polyglotta S. C. de Prop. Fide edita an. 1893.

Eucharistiae communionem, pro suo quisque statu, de confessarii consilio reficiantur.

776. In erectionibus et aggregationibus confraternitatum, servandae sunt ad legitimitatem sequentes conditiones ab Apostolica Sede praescriptae, videlicet: 1° quod unica tantum confraternitas eiusdem instituti ac generis constitui et aggregari possit in ecclesiis tam saecularium quam regularium: 2° quod id fiat de consensu Ordinarii et cum litteris testimonialibus eiusdem: 3° quod confraternitati institutae vel aggregatae expresse et in specie communicentur privilegia et indulgentiae Ordini vel archiconfraternitati instituenti vel aggreganti nominatim concessa, non vero ea quibus per privilegium communicationis gaudet: 4° quod statuta confraternitatum examinentur atque approbentur ab Ordinario loci et ab eodem corrigi possint: 5° quod gratiae et indulgentiae confraternitati communicatae, praevia cognitione Ordinarii dumtaxat, promulgentur: 6° quod confraternitas eleemosynas excipiat et erogat, iuxta formam per Ordinarium praescribendam: 7° quod litterae creationis et aggregationis gratis omnino ac nulla prorsus mercede, etiam a sponte dantibus, sub praetextu quoque merae eleemosynae accepta, expediri et concedi debent: at solummodo titulo expensarum pro pergamina, scriptura vel impressionis stipendio, sigillorum expensis, cordulis, cera, secretarii notarii que labore vel mercede, aliisque omnibus, eam quantitatem quae non excedat summam libellarum (*seu francorum*) triginta, pro singula aggregatione vel institutione sive confirmatione, recipere liceat ¹.

777. Ex speciali privilegio Apostolico, nonnullae

¹ Cfr. Const. Clem. VIII *Quaecumque*, 7 Dec. 1604. S. C. In-

Confraternitates erigi possunt in omnibus parocciis etiam eiusdem loci, ut Sodalitates Sanctissimi Sacramenti, Doctrinae Christianae¹, Sacratissimi Cordis Iesu et Filiarum Mariae².

778. Nemini licet, inconsulto Episcopo, in sua dioecesi erigere et creare de novo Confraternitates mere dioecesanarum vel alias. Absque delegatione Episcopi, nequit Vicarius Generalis, auctoritate ordinaria, erigere Confraternitates, earumque statuta approbare. Et absque speciali indulto apostolico, non potest Vicarius Generalis uti facultate erigendi Confraternitates cum indulgentiis, quae a Sancta Sede delegata fuerit Episcopo; neque potest valide concedere litteras testimoniales pro aggregatione obtinenda³.

779. Ad tollenda quamplurima, quae exinde oriri possunt incommoda, neque in monasteriis Monialium neque in Communitatibus piarum feminarum quae scholas dirigunt, erigi possunt Confraternitates laicorum⁴. Haec tamen prohibitio non comprehendit puellas, quae, sub monialium aut religiosarum tutela, precibus et christianis operibus magna cum laude incumbunt; ut sunt prae caeteris *Filiae Mariae*.

780. Episcopus non potest mutare statuta Confraternitatum, quae confirmata fuerint ab Apostolica Sede. Potest tamen visitare omnes Confraternitates,

dulg. 22 Aug. 1842 (Decr. auth. n. 308, 312); 8 Ian. 1861 (n. 388). Cfr. Const. Leonis XIII *Ubi primum*, et Sum. Indulg. SS. Rosarii. V. Ap. pen. n. CXII.

¹ S. C. Indulg. 22 Aug. 1842 (Decr. auth. n. 308).

² Pius VII, 23 April. 1805 (Mach, n. 392). Vid. Mocchegiani, n. 1728. S. C. Indulg. 30 Aug. 1866 (n. 416).

³ S. R. C. 7 Oct. 1617 (n. 357); S. C. Indulg. 18 Augusti 1868 (n. 420).

⁴ S. C. Indulg. 29 Febr. 1864 (n. 403).

sive mere dioecesanarum, sive ab Apostolica Sede approbatas¹.

781. Confraternitates erectae in ecclesiis Regularium subiacent iurisdictioni Episcopi, una cum illarum capellis, in dictis ecclesiis Regularium existentibus, in iis tamen, quae Confraternitatum administrationem respiciunt². Absque licentia Ordinarii, sodalibus non licet acceptare legata aliaque pia relictata cum perpetuo onere Missarum, anniversariorum et similium, in contrarium non obstante antiqua consuetudine³. Erectae autem in aliis ecclesiis subiacent iurisdictioni Episcoporum, quoad omnia.

782. In pia sodalitia illi cooptentur, qui honestam vitam agunt; et si qui ab instituto desciverint, a sodalium albo expungantur, praevia tamen generatim trina monitione, servatisque omnino propriis statutis, et salvo iure recursus ad Ordinarium. Sodales autem contumaciter in fide vel moribus scandalosi, praesertim qui solo matrimonio civili coniuncti sunt, vel qui nomen dederunt sectis ab Ecclesia prohibitis, omnino excludi debent a piis sodalitiis; et si qui admissi se emendare et scandalum reparare recusent, omnino dimittantur.

783. In tabulario Confraternitatum et aliarum piarum sodalitatatum diligenter custodiantur libri, in quibus nomina sodalium, dies eorum cooptationis, resolutiones Congregationum et praesertim onera pia, legata et inventaria reddituum, bonorum sive mobiliu sive immo-

¹ Cfr. Ferraris, verb. *Confraternitas*, art. 3; S. C. C. 23 Iun. 1719; S. C. EE. RR. 31 Iul. 1737 (ap. Mocchegiani, n. 1740 seq.).

² Cfr. Ferraris, verb. *Confraternitas*, art. 3; S. C. C. 23 Iun. 1719; S. C. EE. RR. 31 Iul. 1737 (ap. Mocchegiani n. 1740 seq.).

³ S. C. C. 24 Martii 1725, ap. Lucidi, de Vis. SS. Lim. cap. 7, n. 156. Vid. alia ibid. n. 157 seq.

bilium et sacrarum suppellectilium describantur, et Ordinario in sacra visitatione exhibeantur.

784. Nequeunt confratres libere quaesturare, tam intra ecclesiam quam extra, per civitatem et districtum, absque licentia Curiae Episcopalis; qua obtenta, quaesturare valent per parochiam irrequisito paroco¹. Non possunt autem libere disponere de elemosynis.

785. Sodales laici, etiam piaе cuiuscumque Congregationis in honorem SS. Sacramenti specialiter institutae, ingredi nequeunt presbyterium, ibique per aliquod tempus orationi vacare; sed extra presbyterium paretur aliquod scamnum, ubi se sistere possint congregati tempore orationis².

786. Ad vitandas omnes controversias, quae inter parochos et Confraternitates laicorum earumque capellanos et officiales, super iuribus parochialibus et functionibus ecclesiasticis nonnullisque praecminentis seu praerogativis oriri possunt, prae oculis habeatur et accurate servetur decretum *Urbis et Orbis*, a S. Congregatione Rituum editum die 10 Decembris 1703, et de speciali mandato Clementis XI promulgatum die 12 Ianuarii 1704, quod in Appendice inseri iussimus, quodque frequenter ab eadem S. Congregatione in suis responsionibus citatur³.

787. Enixe commendamus Sodalitates SS. *Sacramenti, Doctrinae christianaе, SS. Cordis Iesu, Immaculatae Conceptionis et Septem dolorum* eiusdem B. M. Virginis, *Filiarum Mariae*, nec non Sodalitates *pro animabus Purgatorii*, aliasque ab Ecclesia probatas, quae, inspectis omnibus loci et temporis circumstantiis,

¹ S. R. C. 9 Iulii 1718, ad 13 (n. 2250).

² S. R. C. 22 Ian. 1876, ad 3 (n. 3387).

³ Decreta authent. Congr. Sacr. Rit. n. 2123. V. Appen. n. V.

aptiores videantur ad spiritualem utilitatem fidelium. Summopere etiam commendamus *Apostolatum Orationis, Conferentias S. Vincentii a Paulo* et Pia Opera *Propagationis Fidei, Sanctae Infantiae et Scholarum Orientis*.

788. Quamvis Tertius Ordo S. Francisci, aut aliorum Ordinum, Confraternitatum conditionem non habeat, cum de vita religiosa quodammodo participet, et sodales tertiarum, proprii Ordinis habitu incedentes, praecedant omnes Confraternitates etiam SS. Sacramenti, ut pluries a Sancta Sede declaratum fuit; hoc tamen in loco illum opportune commendandum iudicamus, tamquam nobilissimum piarum Sodalitatum exemplar et christianorum morum tutamen. Quare omnes Episcopos his verbis SS. D. N. Leonis XIII hortamur: « Date operam ut (fideles) *Tertium Ordinem* vulgo noscant atque ex veritate aestiment: providete, ut qui curam gerunt animarum, doceant sedulo qualis ille sit, quam facile unicuique pateat, quam magnis in animarum salutem privilegiis abundet, quantum utilitatis privatim et publice polliceatur »¹.

789. Leges Tertii Ordinis, et praesertim Constitutio *Misericors Dei Filius*, data die 30 Maii 1883, circa Tertium Ordinem Franciscalem, accurate serventur. Ad dirimenda autem praecipua dubia, quae in erectione et moderatione Tertii Ordinis S. Francisci et aliorum Ordinum occurrere possunt, serventur resolutiones sacrarum Congregationum Urbis, praecipue decretum S. Congregationis Indulgentiarum et Sacrarum Reliquiarum, diei 31 Ian. 1893².

¹ Leo XIII. Encycl. *Auspicato*, 17 Sept. 1882.

² V. Appen. n. LXXVI.

CAPUT V.

De Institutis caritatis.

790. Insignia inter caritatis opera atque instituta merito habentur hospitales domus, quae pauperibus, peregrinis aegrotisque hominibus, nec non pueris ac senibus indigentibus seu derelictis excipiendis, iuvandis recreandisque, vel a prima Ecclesiae aetate, sunt erectae ac tantopere commendatae. Illae igitur, quas pia maiorum religio erexerat et temporum calamitate hic illic perierunt, vel quae, in egestatem redactae, pauperum solamini ereptae fuerunt, pro viribus instaurentur vel aliae erigantur, ad praesentes necessitates pauperum tum spirituales tum temporales accommodatae, implorata catholicorum liberalitate. *Beatus enim, qui intelligit super egenum et pauperem: in die mala liberabit eum Dominus* (Ps. XL, 1).

791. Administratores, tam ecclesiastici quam laici, hospitalium, confraternitatum, eleemosynarum, montis pietatis, et quorumcumque piorum locorum, singulis annis, teneantur reddere rationem administrationis Ordinario, ad mentem Concilii Tridentini. Quod si ex consuetudine aut privilegio, aut ex constitutione, aliis ad id deputatis ratio sit reddenda, tunc cum his adsit Ordinarius vel ipsius delegatus ¹.

792. Si loca pia per vim maiorem bona immobilia vel mobilia amittant, administratores alique ad quos spectet, ea ne sibi eripiantur, etiam via iudiciaria, sagtagant; neque unquam cessent divino cultui et operibus caritatis, quoad poterunt, vacare, et officiis chri-

¹ Cfr. Conc. Trid. sess. 22. c. 9 de ref.

stianis et proximorum aedificationi studere. Et si quos libros vel documenta fisco tradere cogantur, non exhibeant nisi emissa protestatione, et servatis eorumdem exemplaribus. Nemini vero liceat sine proprii Ordinarii licentia assumere et exercere officium administratoris locorum piorum a civili auctoritate demandatum, nisi stetur conditionibus ab eodem Ordinario statutis ¹.

CAPUT VI.

De Denario Sancti Petri.

793. *Denarium Sancti Petri*, quo fideles gravissimis indigentis Romani Pontificis subveniunt, religio commendat et ratio suadet: « *Naturalis enim ratio dicitur*, ait S. Thomas ², *ut illi, qui habet curam de communi multitudinis statu, provideatur de bonis communibus, unde possit exequi ea, quae pertinent ad communem salutem.* » Unde antiquissimus fuit in Ecclesia usus piarum collectarum ad subsidia pecuniaria pro Pontifice Summo indigente comparanda.

794. Igitur, cum, ex temporum calamitate et impiorum malitia, multiplicentur in dies indigentiae Supremi Ecclesiae Patris ac Pastoris, multiplicari etiam debent piae fidelium largitiones, quibus dum mitigatur egestas augusta Pontificis Maximi, mirifice promoventur saluberrimi fructus apostolatus tum inter fideles tum inter infideles, et confunduntur proposita sectariorum, qui salutiferam actionem et influxum, uti dicunt, Supremi Pontificatus ad nihilum reducere vellent, aut saltem inefficacem reddere.

¹ Cfr. Encycl. S. C. EE. et RR. 18 Sept. 1891 (Mon. Eccl. VII. p. 1. pag. 197), et Synod. Dioec. Ostien. et Velitern. a. 1892, p. 4. art. 10.

² S. Th. 2. 2. q. 87. a. 4.

795. Quapropter hortamur omnes, qui Ecclesiam Catholicam matrem et Romanum Pontificem patrem habere gloriantur, ut, si possint, saltem semel in anno, aliquod subsidium respectivis parochis vel Episcopis offerant pro Denario Sancti Petri. Qua in re, omnes animarum pastores et alii Dei ministri verbo et exemplo caeteris fidelibus praecedant. Et sane, sicut filii patri naturali subministrare debent alimenta, ut lex naturae docet, utque iura omnia sanciant, ita etiam patrem et matrem spirituales filii spirituales iuvare tenentur, eisque subsidia non negare.

796. Singulis annis, tempore et modo Episcopis bene viso, fiat collecta pro Denario Sancti Petri, et communes fidelium oblationes tuto et directe ad Romanum Pontificem per respectivos Ordinarios transmittantur.

CAPUT VII.

De Seminario Pio-Latino-Americano Urbis fovendo et sustinendo.

797. Ad spiritualem utilitatem totius Americae Latinae, enixe commendamus Seminarium Pio-Latino-Americanum, in quo multi et praeclari evangelici praecones et animarum rectores, in Urbe totius christiani orbis principe et sub ipsis Romanorum Pontificum oculis, educati fuerunt, plurimique futuri illorum imitatores educantur. Igitur ab omnibus nostrarum Provinciarum Episcopis tuendum fovendumque esse mandamus; et in illud mitti debere volumus illos tantum alumnos, qui non modo bona corporis sanitate fruuntur, sed quibus praeterea sit et animi robor et ingenii acumen.

798. Omnes Curiae Episcopales fideliter singulis

annis solvere curent tributa a Sancta Sede pro sustentatione praefati Seminarii statuta, quae quidem solutio sub gravi debetur, neque ex toto vel ex parte omitti potest, absque speciali indulto Apostolico. Quapropter, in omnibus Curii Dioecesanis habeatur liber specialis, in quo omnia tributa laudato Seminario sive solvenda sive iam soluta accurate notentur, ut, vacante Sede, Vicarius Capitularis et deinde novus Episcopus perfecte sciant an et quantum sive solutum sive solvendum sit.

CAPUT VIII.

De collectionibus eleemosynarum ab Ecclesia commendatis.

799. Laudabiles sunt collectae in Ecclesia fieri solitae, dicente Apostolo (1. Cor. xvi. 1): *De collectis autem, quae fiunt in sanctos, sicut ordinavi Ecclesiis Galatiae, ita et vos facite.* Igitur licitae sunt et omnino commendabiles omnes illae publicae collectiones eleemosynarum, quae, legitima de causa ab auctoritate ecclesiastica probata, fiunt, in pios usus erogandae, scilicet ad opera religionis et caritatis, seu ad necessitates tum spirituales tum temporales sublevandas: quibus collectis lex eleemosynae privatim pauperibus impertiendae non solum non debilitatur, sed mirifice confirmatur. Improbamus collectiones eleemosynarum, quae sub nomine chorearum caritatis « *Bailes de caridad* » vitium constituunt contrarium verae caritati, quae morum honestatis et christiana moderationis nutrix ac tutrix existit, non autem mundanae dissolutionis. Idem dicendum est de mundanis spectaculis theatralibus et taurorum exercitationibus, sub eodem praetextu peractis.

800. Inhaerentes canonicis praescriptionibus et pra-

* V. Appen. n. XXII; XXVII; LXXXV.

vos eleemosynarum quaestorum abusus tollere volentes, prohibemus, ne clerici aut laici ad officium huiusmodi exercendum admittantur et eleemosynas colligant pro ecclesiis aut piis operibus, sine expressa Ordinarii licentia, salvis privilegiis a Sancta Sede concessis, de quorum authenticitate omnino constat.

801. Si quis quaestor absque debita licentia colligat oblationes, opportune per parochos vel per Curiam Dioecesanam moneatur populus fidelis, ut ei eleemosynas non suppeditet.

802. Collectores venientes ex alienis nationibus americanis non admittantur, nisi authentico et indubitato documento commendabiles dicantur, tamquam vera religiositate ac probitate praediti et legitimo mandato muniti. Si vero ex regionibus ultramarinis vel pro piis operibus ultramarinis huiusmodi collectores deputati dicantur, nullatenus admittantur, nisi authentice constet tum de mandato proprii Ordinarii, tum de licentia S. Congregationis de Propaganda Fide, si de locis eius iurisdictioni subiectis, vel alterius Romanae Congregationis, si de aliis locis agatur ¹.

803. Quoniam collectiones eleemosynarum, ad piias causas particulares extra dioecesim existentes, novissimis hinc temporibus, in regionibus nostris, quam maxime multiplicatae, gravi noimento esse possunt, dioecesanis operibus caritatis et religionis, mandamus, ut, praeter requisita in art. praecedenti, Episcopi opportunas normas in singulis casibus praescribant.

804. Quotannis fiat collecta pro Terra Sancta, ad normam Litterarum Apostolicarum SS. D. N. Leonis XIII *Salvatoris*, diei 26 Dec. 1887 ², quibus praescribitur, ut

¹ V. Appen. n. LXXX, ubi de sacerdot. oriental.

² Coll. P. F. n. 1638.

« totius terrarum orbis locorum Ordinarii sub sanctae obedientiae vinculo curare teneantur, ut respective, in cuiuscumque Dioecesis parochiali Ecclesia, una saltem singulis annis vice, nempe Feria Sexta Maioris Hebdomadae, vel alio ad uniuscuiusque Ordinarii libitum similiter semel tantum quotannis eligendo die, fidelium caritati Sanctorum Locorum necessitates proponantur. Pari autem auctoritate expresse interdicens atque prohibemus, ne quis audeat vel praesumat eleemosynas pro Terra Sancta quomodolibet collectas in alios usus convertere atque immutare. Propterea iubemus collectas, ut superius dictum est, eleemosynas, Parochum Episcopo, Episcopum tradere proximiori Ordinis S. Francisci pro Terra Sancta Commissario, hunc autem curare volumus ut eadem quam citius Hierusalem ad Sanctorum Locorum Custodem, ut moris est, transmittantur ».

805. Similiter, ad normam Litterae Encyclicae SS. D. N. Leonis XIII *Catholicae Ecclesiae*, diei 20 Novembris 1890, quotannis, qua die in quibusque locis Epiphaniae Domini celebrantur mysteria, in subsidium operis pro Afris a servitute liberandis, et ad doctrinam Christi adducendis pecunia, stipis instar, corrogetur in ecclesiis et sacellis Episcoporum iurisdictioni subiectis, in singulis Dioecesibus. Pecunia autem praedicta die collecta Romam mittatur ad S. Congregationem de Propaganda Fide.

806. Commendamus pariter collectas pro piis operibus *Propagationis Fidei, Sanctae Infantiae, Scholarum Orientis*, nec non pro *Conferentiis S. Vincentii a Paulo*, aliasque praesertim, quae respiciunt conservationem et praeservationem fidei inter aborigines uniuscuiusque dioecesis.

807. Monemus autem collectores, parochos et officiales

ciales Curiarum Episcopaliū, nemini licere, contra canonicas praescriptiones, absque speciali licentia Sanctae Sedis, partem aliquam eleemosynarum ad determinatum opus collectarum, ad alia pia opera sive dioecesana sive extradioecesana adhibere; sed eleemosynas omnes erogandas esse iuxta praescripta canonica, vel designationem Sanctae Sedis, vel dantium intentionem, servatis de iure servandis.

808. In eleemosynis colligendis sive in collectis faciendis, ut omnis abusus vitetur, nemo publice per vias et domos eleemosynas pro aliquo pio fine colligere audeat, absque licentia scripta Ordinarii loci, in quo eleemosynae colliguntur. Quae ordinatio ipsos quoque Regulares et personas religiosas comprehendit, salvis tamen privilegiis, quae Ordinibus mendicantibus sunt concessa. Praeterea, ad collectionem eleemosynarum nunquam personae deputentur, quae notorie non sint piae et honestae. In modo autem petendi eleemosynas ad opera pia, omnia sedulo vitentur, quae inhonesta sunt, quaestum sapiunt, populi christiani pietatem laedunt. Quare Ordinarius erit, abusus, qui forte irrepserint in eleemosynis istis colligendis, omni studio eliminare. Si vero extra Ecclesiam fieri non possit collectio eleemosynarum, licita erit vel ad ianuam Ecclesiae vel intra illam, sive per clericum sive per laicum ad hoc deputatum, dummodo ordinationes ab Episcopo datae accurate observentur. Quoad Sorores eleemosynarum collectrices, servetur decretum *Singulari quidem* S. Congregationis Episcoporum et Regularium, diei 27 Martii 1896¹.

¹ V. Appen. n. LXXXIX.

TITULUS XII.

DE MODO CONFERENDI ECCLESIASTICA BENEFICIA

CAPUT I.

De subiecto Beneficiorum.

809. In conferendis beneficiis ecclesiasticis, et praesertim parochialibus ecclesiis, personis dignis et habitibus, quae in loco residere et per se ipsos curam exercere valeant, quantam diligentiam adhiberi oporteat, Alexandri III in Lateranensi, et Gregorii X in Lugdunensi generalibus Conciliis, ac Innocentii similiter III et aliorum Romanorum Pontificum editae Constitutiones testantur². Et sanctae Tridentinae Synodi decretis provide consultum est, regimen ecclesiarum parochialium iis esse committendum, quorum omnis aetas, a puerilibus exordiis ad perfectiores annos, per disciplinae ecclesiasticae stipendia ita cucurrisset, ut de illorum supra alios provectione, ac potiori doctrinae, morum, ac diuturni laboris suffragio, nefas esset dubitare².

810. Non sufficit igitur indignorum exclusio, sed requiritur accurata dignorum electio vel designatio; et contraria praxis ab Ecclesia damnata fuit, ut sapienter

¹ S. Pius V. Const. *In conferendis*, 18 Mart. 1567.

² Bened. XIV. Const. *Cum illud*, 14 Dec. 1742.